

8. APR. 1924

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

VI. ÉVFOLYAM.

Alapította :

1924.

3. SZÁM.

RAVASZ LÁSZLÓ

M Á R C I U

BCU Cluj A Central Library of Romania

A lelkipásztor kísértései: A nevelés kísértései. (I. L.) — *Igebirdetés-Kultusz*. Textusmagyarázatok. (M. S.) — *Vallásos nevelés*. A vas. isk. kiépítése. (Gönczy Lajos) — Vasasárnap i skolai vezérfonal. (I. L.) — Vallástanításunk és vallástani könyveink. (I. L.) — *Tudomány-Világ-nézet*. A görög szellem áldása és átka az európai kultúrában. (I. L.) — *Egyházi szemle*. A régi és az új munkások. (M. S.) — Ujabb konferenciáink. (I. L.) — Vasárnapi iskolai traktátus gyermekeknek. — Szerkesztői üzenetek.

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK:

Dr. IMRE LAJOS

Dr. MAKKAI SÁNDOR

Dr. TAVASZY SÁNYI

Megjelenik :

július és augusztus kivételével minden hónapban.

Felelős szerkesztő: /
Dr. Imre Lajos.
Kiadóhivatal:

Cluj Kolozsvár, C. Victoriei 38.

Előfizetési ára :

Egész évre --- --- 150
Egyes szám ára :--- 15

Ravasz László új könyve

Az emberélet útjának felén

címmel fog megjelenni, lapunk kiadásában. Tartalmaz 14—15 nagyobb cikket, 24 elmélkedést, prédikációt, 10—11 temetési orációt, 8—10 apróbb közleményt.

Terjedelme 20 ív.   Előjegyzési ára 110 lei.

Előjegyezhetni lapunk kiadóhivatalában.

Terjesszük „Az Út” kiadványait.

Van-e vasárnapi iskolája? Rendeljen

Törzslapot vas. isk. növendékek nyilvántartására.

Darabja 50 bani.

Képes levelezőlapokat, kis bibliákat, kiosztásra alkalmas traktátusokat.

Az ifjúság számára terjessze az BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Ifjú Erdély” folyóiratot előfiz. ára egész évre 60 lei.
Konfirmációra káték, bibliák.

Konfirmációi ajándéknak „Maradj „velem!”
imádságos könyvet.   Kötve 35 lei.

Tart-e vallásos összejöveleteket?

Felolvasásra alkalmas füzetek, szaválásra alkalmas
vall. költemények találhatóak az „Ünnepnapok” című
sorozatban.   Öt szám 10 lei, egy szám 2 lei.

Van-e szórványa, fillája?

Kiosztásra rendeljen az „Ünnepnapok” című traktátu-
sokból, képes levelezőlapokat, bibliai mondásokat.

„Az Út” könyvtára:

2. sz. A ref. presbiter kis kátéja. III. kiadás. Ára 2 lei.
3. sz. Néprajzi feladatok Erdélyben. Ára 5 lei.
4. sz. „Maradj velem”. Imádságok és elmélkedések
minden napra és alkalomra. Ára kötve 35 lei.

IGEHIRDETÉS – KULTUSZ.

Textusmagyarázatok.

— Irodalmi felhasználás joga fenntartva. —

1. Az *I. Thess. 4 r. 11. verse* „becsületbeli“ dolognak nyilvánítja a csendes életet és a munkát a keresztyénekre nézve. Elsősorban maga a keresztyénség, a Jézus ügye *becsületügy*, egy olyan ügy, amelyet követői az *életükkel* vagy igazolnak és dicsőítenek a világ előtt, vagy hitelében és becsületében rendítenek meg. A keresztyénség bár nem a világból, de a világ számára való; a célja a világ meghódítása az Isten céljai számára; ha tehát a keresztyének élete nem igazolja ügyük értékét, akkor a Jézus Krisztusnak, az evangéliumnak, az Isten ügyének nincs becsülete a világban s nem tudja a lelkeket meghódítani. A textus épen *abban* jellemző, *hogya* Jézus ügyének becsületét *min* látja megfordulni? Nem valami világrendítő dolgon, hanem a „csendes élet“ folytatásán. A csendes életet látja *megdönthetetlen* argumentumnak a Jézus igaza mellett e világban. *A nem csendes és nem munkás élet hazugsággá teszi a Krisztust; a csendes és munkás élet pedig magának Krisztusnak az élete a világban.* A mi izgatott, lármás, felületes, türelmetlen, felfuvalkodott és tisztátalan világunkban nagyon fontos kérdés ez: milyen életet *élnek* a keresztyének és milyent *kellene* élniök? I. A keresztyénség becsületét aláássa az, hogy *1. szenvedélyek* uralma alatt élnek a keresztyének. Korunkat a nyughatatlanság jellemzi, amelyet a háború okozta általános indulatosság, ingerlékenység, érzékenység következményének tartunk. Pedig az igazság fordított: nem a háború okozta a szenvedélyességet, hanem a szenvedély és nyughatatlanság a háborút. Ha a csendes élet becsületügy lett volna és lenne nekünk: nem szabadna háboruknak lenniök. Aki bosszút hizlal lelkében s növeli a világ lármáját, ahelyett, hogy szelídséggel csitítaná, az a Krisztus ügyének becsületét pusztítja. A Jézus lelke, élete csendes élet volt, olyan, mint egy tiszta tótükör, mely zavartalanul sugározza a napot. Ettől a csendes, tiszta élettől függ a világ jövője. Ez a csendesség a mi becsületünk, létjogunk, feladatunk, diadalunk a világban. 2. Talán még nagyobb baj, hogy a keresztyénség *üres lármává* lett. Hirdeti, mutogatja, fitogtatja a békét és sze-

reletet, de nem éli. A képmutatás e bűne veszejt el igazán a Krisztus ügyét. Milyen rendkívüli dolog keresztyénné lenni, ha a békesség és a szeretet *becsületbeli* kötelességek benne! Egy keresztyén nem alázhatja és mocskolhatja meg magát azzal, hogy verekedik és gyűlöl! S ha ilyen *kényes* szempont uralkodna a keresztyének között, nem lenne kivel veszekedni és gyűlölködni! Márpedig a keresztyén *becsület* ezen fordul meg s e *becsület* nélkül soha a világ meg nem nyughatik és ki nem épülhet sebeiből. 3. Végre a harmadik bajunk a *türelmetlenség*, amely nem akar és nem bír csendesen munkálkodva, várni. II. A csendes életű keresztyének munkája megmenti a Krisztus ügyének *becsületét* és megtartja a világot. 1. A csendesség nem *külső*, az a mi kívül van, csak következménye a *lelki csendességnek*, vagy *tisztaságnak*. Ez a csendesség az olyan lélekben áll be, amely állandóan *Istenre figyel és őt tükrözi*. Ebből a *büvöletből* fakad a szív csendessége s a munka nyugodt öröme. A keresztyénség *becsülete* tehát a *Krisztusra néző* lelkekből árad a világra, nekünk Krisztusra néző szemek, az ő *büvölete* alatt munkáló, ráfigyelő s neki engedelmeskedő lelkek kellene. 2. A csendes és munkás élet *becsületbeli kötelességének a szerénység a feltétele és lelke*. Csendes élet és munka csak az lehet, amely *Istent* éli és szolgálja s önmagáról lemond. 3. *Türelmre* van szükségünk. Mély, gazdag, hívő, boldog, örök élet folyama csak a *türellem* medrében folyik. Messze nézni *szabban a tudatban* élni, hogy *örökké* élünk és *Istennek* dolgozunk: ez a *türellem* forrása. Így leszünk csendes és munkás emberek s a Krisztus ügyének *becsületét* hordozó bizonyosságok a világban.

2. A Zsidókhöz írt levél 11. részének 13.—17. versei azt tartalmazták, hogy *Isten célja* magának nevelni az embereket engedelmes eszközökül és boldog bizonyosságokul s hogy ez a cél ránknézve feladat és jutalom egyben. Ebből a gondolatból két meglátás következik: a) az *Isten nevelőmunkájának* és b) a *mi leckénkné* a megértése. *Isten*, mint bölcs Atya, *hozzánk* szabott eszközökkel nevel minket a maga akaratára. Először *ígéret*ek által ébreszti és növeli a hitünket és kitartásunkat. Igazságot, békességet, boldogságot ígér nekünk, mint Ábrahám-nak, Mózesnek és a hit hőseinek. Másodszor *ígéreteiben csalódásra juttat*; Ábrahám bujdosó marad az ígért földjén, egyetlen fiát *Isten* elkéri tőle, holott számtalant ígért; Mózes nem megy be Kánaánba, a hívők nem kapnak a földön igazságot, békét, boldogságot, még nyugalmat sem, hanem szenvedést. De ezekben a csalódásokban *Isten önmagát* mind teljesebben adja nekünk, mindinkább egyedül *önmaga* marad a mi menedékünk és boldogságunk, míg végre megértjük, hogy benne bírnak mindent s ő elég az üdvösségre. Módszere tehát az, hogy *ígéret*ek és csalódások által az *ígéret*ektől az *ígérőre* fordítja hitünket és szeretetünket s ezzel tesz minket a *magáévá*. A *mi leckénk*

igy abban áll, hogy meg kell tanulnunk feláldozni *reményeinket Istenért* s benne nyerni meg az ígéretekben rejlő igazi kincset. A *világot* ígérő reményeket az *Istenben való életért* odaadni, ez a mi dolgunk. Az igazi keresztyén olyan, mint az a lovag, aki nem bírván győzni fegyverrel, eldobja mindazt a fegyvert, amiben bízott s pusztá kézzel, igazságába vetett hittel győz. A keresztyén lélek a *jellem örökkévaló, dicső életére* hivatott *először* s csak így nyerhet világot magának. M. S.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Március 15-ig bejött előfizetési díjak és adományok nyugtázása. Mirtse Ferenc vallásos íratok terjesztésére Orbaitelekről adományozott 100 leif. *Előfizetési díjban*: Szabó Frigyes Cornest 100, Máté Sándor Kolozs 75, Bitay Béla Déva 150, Muzsi István Zsobok 75, Székelykövesdi egyházközség 230, Maroshévízi lelkészi hivatal 75, Miszti Mihály Józsefháza 75, Kertész Márton Vervölgy 75, Deák Ferencz Kolozsvár 150. Csekme Ferencz Gernyeszeg 150. Rápó Mihály Jákótelke 80, Menyhárd Elek Magyarberete 150, Mezőpaniti egyházközség 75, Szászvárosi egyházközség 150, Kiss Endre Keresztvár 150, Halmágyi János Nyárádgálfalva 25, Régeni István Gyulafehérvár 150, Magyarpéterfalvi egyh. község 150, Toró Gyula M. felfalu 50, Kósa Béla Sz.-ardó 100, Barabás Gábor Szárd 150, Balogh Mátyás Nagyzerind 75 Leu. *A kiadóhivatal.*

Többeknek: Bizomány feltételei kiadóhivatalunknak a lap borítéklapján olvashatók. Leghelyesebb a kiadóhivatal által adott százalékot arra fordítani, hogy az így megmaradó nyereségből szegényebb helyekre, de különösen szörványokra ingyen juttatunk ilyen hiterősítő iratokat.

Sz. I. — K. A pályázat eredményét jövő számunk hozza. Az istentiszteletek látogatásának előmozdítására vonatkozó kéréssel sziveskedjék egyeseken *Tőkés József* e. m. főjegyzőhöz (Málnás, Háromszék m.) fordulni, ki a belm. bizottságunk megbízásából tanulmányozván a kérdést, legjobban tud útbaigazítást adni. Bizony ez a szomorú jelenség nálunk is több helyen előfordúl, de Isten segítségével kezdünk kötelességeinkre eszmélni. Az „Ünnepnapokról” irt kedves sorait köszönjük.

K. J. — Resica. A Vas. isk. vil. szöv. gyűlésére esetleg két kiküldött megy, de ez a kérdés még nincs eldöntve, s így az indulás sem biztos. Az útiköltségek kb. 10 angol fontba (10.000 Lei körül) kerülnek személyenként, melyhez még 1 font jelentkezési díj csatlakozik. A rendezőség tudtunkkal a jelentkezőknek az ottani ellátást biztosítja. Jelentkezéseket tessék a Vas. Isk. Szöv. titkárához, Dr. K. Tompa Arthur úrhoz küldeni.

Magyarországi előfizetőink dijaikat legcélszerűbben a *Studium* könyvesbolt (Budapest, Muzeum-körut 21.) útján juttathatják el hozzánk.

VALLÁSOS NEVELÉS.

A vasárnapi iskola kiépítése.

Sok gondot okoz ma minden lelkipásztornak, hogyan lehetne a konfirmációi oktatást eredményesebbé tenni és az ifjúság közötti munkának alapot vetni, hiszen mindnyájunk előtt fájdalmasan ismert tény, hogy e tekintetben csőd előtt állunk. A konfirmációi oktatásban nem tudunk a káté beemléztetésén túl jutni, az ifjúság között megkezdett munka pedig a legtöbb helyen lassú, de biztos elsorvadással fenyeget.

Véleményem szerint nem a vezetők nemtörődömségében, nem a módszer nem ismerésében, nem is az ifjúságban van itt a hiba, hanem a kellő előkészület hiányában. Mert a tapasztalat azt mutatja, hogy a bajok legszembetűnőbben ott ütköznek ki, ahol olyan ifjúsággal van dolgunk, akik az elemi iskolától a konfirmációig, illetőleg az ifjúsági együletig terjedő 3—4 évi időközben vallásos nevelésben nem részesültek, szóval azoknál, akik az elemi isk. 4-ik osztályának elvégzése után nem folytatják tovább tanulmányaikat, hanem vagy otthon maradnak (jobbik eset), vagy valamely kenyérkereset után látnak.

Ez a három-négy esztendő tökéletesen elegendő arra, hogy az elemi iskolában nyert vallásos indítások, élmények kimosódjanak lelkükből, vallásos ismereteik bizonytalanokká váljanak s ezeknek helyét talán éppen egy ellenséges világnézet előőrsei szállják meg.

Igen hosszúra nyulna, de szükségtelen is kifejtetni, hogy miféle káros következmények származnak ebből a konfirmációi oktatásra éppen úgy, mint az ifjúsági munkára nézve. Csak arra akarok rámutatni, hogy e bajnak orvosszeréül miként kínálkozik fel a vasárnapi iskola.

Mindenki előtt világos, hogy e bajnak legtermészetesebb orvosszere, ha módot találunk arra, hogy az iskolából kikerülő gyermekeket továbbra is egészen a konfirmációig vallásos nevelésben részesítsük. Hogy ez a 3—4 év, mely eddig üresen és kihasználatlanul maradván akadályos lett a további eredményes munkának, ezután előkészítője, megalapozója legyen.

Hitem szerint nem lehet, de nem is kell válogatni az ezt eredményező módokban, egyetlen lehetséges, de tökéletesen elegendő eszköz erre a vasárnapi iskolának olyan kiépítése,

hogy az iskolát elhagyó ifjuság abban továbbra is bentmarad-
hasson és a konfirmáció, illetőleg az ifjusági munka felé cél-
tudatosan tovább vezetessék.

Ezáltal, míg egyfelől a vasárnapi iskolai munka szükséges-
sége igazoltatik azok előtt is, akik most azon alapon, hogy a
lelkiismeretes vallásoktatás mellett reá nincs szükség, ellene
foglalnak állást, másfelől megfelelő módon biztosítatik az iskolá-
ból kikerültek további nevelése is.

Az utóbbi igazolásra nem szorul, hiszen nem áll rendel-
kezésünkre más mód.

Az előbbi állítás bizonyítása is nagyon könnyű. Az iskolai
vallásoktatásnak a vasárnapi iskolaival szemben nagy hátrányai
vannak a további vallásos nevelésére való előkészítés szempontjá-
ból. Elsősorban az, hogy kényszerű, mindenkire kötelező, tehát
a gyermekek nem önként, szabad elhatározásukból vesznek
részt benne. Azután az, hogy természeténél fogva főként oktató
jellegű, végül, hogy az iskola korlátai közé van szorítva s ennél-
fogva, aki elhagyja az iskolát az eo ipso kikerült hatásköréből.
Ha már most valaki az iskolai vallásitanítást a vasárnapi iskolai-
val meg akarná fejelni olyan módon, hogy a vas. isk. munkát
az iskolából kikerülőkkel akarná elkezdni, szinte ugyanazokkal
a nehézségekkel találná magát szemben, mint most az ifjusági
munka megindításánál. Az iskolából kikerült gyermekek, akikre
egy ilyen munkánál hatalmi szóval nem tanácsos, de nem is
lehet pressziót gyakorolni, idegenkednének, nem érdeklődnének
íránta, mivel nem tudnák, hogy mi az, s a legszerencsésebb
esetben is csak egy részüket sikerülne a vas. iskolának meg-
nyerni. Ellenben azok a gyermekek, akik már két, esetleg 4 éve
ismerősei s tekintettel a vas. isk. nem kötelező voltára, barátai
a vas. iskolának, önként, minden nehézség nélkül továbbra is
benne maradnak a vasárnapi iskolában, ha csak mi magunk,
mesterségesen ki nem zárjuk belőle az iskolából kikerülőket.
A vas. iskola ily irányu kiépítésének a fentiekén kívül óriási
eredménye lenne az, hogy ily módon visszakapcsolódnék oda,
ahonnan Raikes Róbert egykor kiindult s ez által kézzel fog-
hatóan dokumentáltatnék a rendes iskolákkal szemben való ön-
állósága, minek jelentősége nem kicsinylendő le, ha arra gon-
dolunk, jöhetnek idők, amikor egyházunknak nem lesznek más
iskolái. Ezek az idők lehet, hogy nagyon közel vannak, nincs
idő a halogatásra. Ezért sürgetve kérünk minden vas. iskolai
munkást, tegyen meg mindent vas. iskolája ily módon való
kiépítésére.

Még csak egyet! Hogy ez a kiépítés minden zökkenő,
minden nehézség nélkül végbe mehessen, arra a legalkalmas-
sabb mód az, hogy a vasárnapi iskolai tanítást az iskolai év
végével ne szüntessük be, hanem a nyári vakációban is foly-
tassuk tovább, éberem figyelve arra, hogy különösen azok a

gyermekek ki ne maradjanak belőle, akik a tanév végével az elemi iskolát elhagyják és tovább nem fognak tanulni.

Amelyik gyermek megszokta, hogy minden vasárnap ott legyen a vas. iskolában, az nem fog abból kimaradni, ha új foglalkozási körben helyezkedik is el. Visszavágyik a megszokott körbe, ahol ezután is csak éppen olyan szeretettel fogadják, s ahol senkinek nem szúr szemet, hogy a mult órán még iskolás gyermek, ma már cseléd vagy iparos tanonc. Az iskolai év végétől a másik kezdetéig eső 8—10 hét pedig bőven elegendő arra, hogy az új foglalkozási körben elhelyezkedettek a vas. iskolától elszoktassa. Akkora már kiéleződnek a különböző pályára lépők közti különbségek s a növendékek nagyon elszélednek, úgy hogy szinte lehetetlen őket összeszedni annál is inkább, mert a tétlenül ülni nem szerető gyermek e hosszú idő alatt feltétlenül keres, talál magának valami más elfoglaltságot vasárnapra.

Ezért feltétlenül szükséges, hogy a vas. isk. a nyári vakációban se szüneteljen.

Gönczy Lajos.

Vasárnapi iskolai vezérfonal.

a) Történetek Jézus munkálkodásáról.

1. A Kapernaumi ördögös. (Luk. 4:31—32.) A történetben kiemeljük, hogy mi volt a következménye annak, hogy ez emberben tisztátalan lélek volt. Félt Istentől s Jézustól, ellenségének tartotta, menekülni akart tőle, de egyúttal vallást tett róla. A nyugtalan, büntől sújtott ember hogyan reszketett Jézus előtt. Mikor meggyógyította, hogyan borúlt le előtte.

A tanításnál a tört. alapgondolata: a gonosz léleknek parancsol Jézus. Hogyan száll meg ez a gonosz lélek bűnünket? Mi ez? A bűn ereje a lélekben. Engedetlenség, makacosság, szeretetlenség stb. Érezzük, hogy a bennük levő bűn retteg Istentől, de egyúttal ép ez mutatja, hogy Istennek hatalma van fölöttünk. Jézus kiúzi. Az imádság ereje és diadala. Parancsol a tisztátalan lelkeknek,

A. m. Luk. 4:36. b., Ének: 83. dics. 3 v. Kis biblia: Efézus: 6: 11—18.

2. A gadaréus. (Márk 5: 1—20). Az elbeszélésben, melyet nem szabad erősen kiszínezni, a démon-hit által adott elemeket (a lelkek belemenetele a disznókba) letompítjuk. Rajzoljuk a beteg nyomorúlt állapotát, a gadaraiak szeretetlenségét, mellyel kiűzték Jézust a határukból.

A tanítás alapgondolata: Jézus az egyedüli menedék a bűnnel szemben. Ez az előbbi történet fokozása, ahol a bűn hatását különösen erős színekkel tudjuk ecsetelni a gyermekek

előtt. Hogyan visz a bűn saját magunk pusztulására, milyen reménytelen volt az ember állapota, melyből Jézus kiemelte. Az üres lélekbe hogy megy vissza a gonosz lélek. Betölteni a lelket Isten erejével.

A. m. Máté 6:13 a. *Ének*: 38 d. 9—10 v. *Kis biblia*: Luk. 11:24—26.

3. *A tíz bélpoklos*: (Luk. 17:11—19). A történet színezhető. Különösen kiemelendő a tíz beteg esedezése, nyomorúságuk, gyógyulásuk feletti öröm, végül az, hogy a visszatérő egy samaritánus volt.

A tanítás alap gondolata, hogy Jézus jötteteivel szemben a hálánkat hogyan mutathatjuk ki. Világosan a gyermekek elé kell állítani, hogy milyen jótéteményt köszönhetnek ők Jézusnak. Hogyan szokták elfelejteni a hálát. Nem Isten van a hátlára szorulva, mi gazdagítjuk meg vele az életünket. Mivel mutatja meg Isten jótéteményeit rajtunk. (Elsorolás). Hogyan köszönhetjük meg? Mindenünkkel tartozunk neki. (Adakozás). Mivel mutathatod ki te a háládat iránta?

A. m. I. Ján. 4:19. *Ének*: 35 é. 4 v. *Kis biblia*: Eféz. 2:1—11.

4. *Simon vacsorája*. (Luk. 7:36—50). Az elbeszélésben egy ellentét uralkodik: a gőgös, gazdag farizeus és az alázatos bűnös nő között. Ezt jól kihasználhatjuk. Simon a keleti udvariassági formákat teljesen mellőzte Jézussal szemben, de ő nem szólt érette, csak mikor Simon kevélységét akarja leleplezni. BCU Cluj / Central University Library Cluj

A tanításnál azt a fő gondolatot emeljük ki, hogy Jézusnak kétféleképp válaszolnak a lelkek. Aki gőgös, elbizakodott, az, mint Simon, elmulasztja a kegyelmet, aki bűnei tudatában hozzája menekül, az kegyelmet talál nála. Mindkét alakra ráismerünk magunkban. Rávezetni a gyermekeket, mit jelent megálázkodni Jézus előtt és kegyelmét elfogadni.

A. m. Luk. 7:50. *Ének*. 236. d. *Kis biblia*. Zsid. 11:6,

5. *Összefoglalás*. A történetek elismérlése a következő alap gondolat alapján: Jézus Urrá akar lenni a mi lelkünk fölött, mit válaszolunk neki mi? 1) Ő úr minden lélek, a gonosz felett is, nem engedi azt diadalmaskodni. 2) Sőt egyedül hozzá folyamodhatunk segítségért, hogy ő töltsen be a lelkünket. 3) Ha megláttuk szabadtó kegyelmét, hála tölt el és mindent neki áldozunk. 4) Ezért választanunk kell, megalázkodunk-e előtte, s hozzája fordulunk-e?

A. m. Fil. 2:9—11. *Ének*: isméllés.

b) Történetek Jézus életéből.

1. *Keresztelő János halála és jelleme*. (Márk 6:14—29). Ez a történet összefoglalja mindazt, amit K. J.-ről eddig tanultak, tehát hozzá mindent felhasználunk. Előbük kell állítani K.

J. jellemét, a történetek alapján, melyek sorozatosan következnek: K. J. fellépése, predikálása, felelete a vámszedők stb. kérdéseire; a farizeusok azt hiszik hogy a Messiás, válasz; K. J. a Jézus keresztségénél; kételkedése; halála; Heródes rémlátása. A János jelleméből kiemeljük azt a vonást, amit az illető tört. tartalmaz.

A tanításban kidomborítandó, hogy J. hűséges követe volt Istennek. Várta és előkészítette Isten országát, alázatos és engedelmes volt. Mi hogyan készítjük ezt az országot ép oly hűséggel elő, mint János.

A. m. Márk 1:3. *Ének*: 248 d. *Kis biblia*: Luk. 3:1—20. Ján. 1:19—23. Máté 3:13—17.; 11:1—13.; 9:7—9.

2. *Jézus és a farizeusok.* (Márk 7:1—13). Itt általában tisztázzuk azt az ellentétet, ami Jézus és a farizeusok között volt. Erőteljesen szembe kell állítani Jézussal a f. gögjét, gyávaságát, alatomosságát, de világosan megmagyarázva, hogy állásfoglalásuknak nem személyes, hanem vallási indokai voltak. Felkeressük és elolvastatjuk a helyeket, ahol J. rávilágít a f. hibáira. (L. alább.)

A bibliai részek olvastatása és tárgyalása folyamán fejtjük ki ebből azt a fő gondolatot, hogy Jézus föltétlen hódolatot kíván, a hozzája nem csatlakozás ellenségei közé visz bennünket.

A. m. Máté 12:30. *Ének*: 126. d. 3 v. *Kis biblia*: Máté: 12:22—37.; 15:1—8.; 16:1—12. Márk. 2:1—12.

3. *Péter vallomása.* (Máté 16:13—18). A történet elmondásánál kiemeljük Jézus szomorúságát, hogy népe nem fogadja be. Már a pogányokhoz akar fordulni, mikor megkérdi tanítványait. Péter vallástétele a többiek nevében is. Leborúlnak J. előtt. Jézus öröme. Megbizása Péterhez.

A tanítás alapgondolata, hogy fel kell ismerni Jézusban, a mi életünk vezérét. A világ félreismeri, gyűlöli, de akik vele vannak, felismerik. Ezt csak Isten adhatja meg, minél többet látunk Jézusban, annál többet ismerünk Istenből. Kegyelmi ajándék, hogy felismerjük őt. Hogyan kell elfogadni. (*Vallástétel.*)

A. m. Máté 16:16. *Ének*: 106. d. 2. v. *Kis biblia*: Máté 7:21—23. 10:32—33.

4. *Bevonulás Jeruzsálembe.* (Luk. 19:29—44). Az esemény színesen beszélhető el, kiemelve belőle két pont gyanánt a nép örömét és Jézus szomorúságát. A történetet úgy vezetjük, hogy a kettő oka is kitűnjék a gyermek előtt.

A tanításban főgondolat: nekünk Jézust, a mi lelkünk királyává kell tennünk. Miért csalódtak meg a zsidók Jézusban? Hol fenyeget minket ilyen csalódás? Hogyan lehet ebből menekülni? Elismerni Jézust, ami királyunk gyanánt, meghódolni előtte, engedelmeskedni neki igazán. Milyen boldogok vagyunk mi, hogy nekünk ilyen királyunk van.

A. m. Luk. 19:38. Ének: 106. d. 1 v. *Kis biblia*: II. Kor. 8:9, Fil. 3:20—31.

5. *Összefoglalás*. Alapgondolat: Jézus az én királyom. Az összefogl. anyagát a fenti négy történet adja. 1) Keresztelő János az újtát készítette neki, úgy igyekszem én, hogy Jézus igazán uralkodjék minden lélekben. 2) A magam részéről föltétlenül melléje állok. 3) Elfogadom és megértem, hogy ő a legdrágább nekem a világon, s igyekszem, hogy az is legyen. 4) Isten küldötte hozzám, hogy a maga útjain hozzája vezessen engem.

A. m. Hiszek Jézus Krisztusban, Isten egyszülött Fiában, mi Urunkban. *Ének*; ismétlés.

Vallástanításunk és vallástani tankönyveink.

Nemrégben jelent meg az utolsó kötet is abból a tankönyvsorozatból, melyet az egyh. ker. a középiskolai vallástanítás számára kiadott. Lapunkban csak most szólhatunk hozzá e tankönyvekhez, s mivel nem pusztán ismertetés a célunk, vizsgáljuk két szempontból: magukat a munkákat didaktikai és pedagógiai tekintetben, s általában vallásoktatásunk jövője szempontjából.

A sorozat teljes összeállításban a következő: I—II. o. *Kecskeméthy I.*: Bibliaismertetés III. o. *Révész I.*: Akikre nem volt méltó a világ. IV. o. Heidelbergi káté. V. o. *Kecskeméthy I.*: Kis vallástörténet. VI. o. *Révész I.*: A keresztyénség története. VII. o. *Makkai S.*: Kegyelemből, hit által. VIII. o. *Révész I.*: A magyar protestantismus története. A tanterv tehát koncentrikus alapon épül föl: a biblia, a történet és a káté adják azokat a kategóriákat, melyekben a ker. eszményt szemléltetni akarja, a második fokon kitágítva ezt a vallások történetében, a ker. ref. egyház történetében és a hit és erkölcsstanban.

Ami elsősorban is a könyveket magukat illeti, mindegyikre csak röviden foglaljuk össze pár sorban mondandóinkat. A *Kecskeméthy*-féle *Bibliaismertetés* vonzó, kedves nyelven van ugyan megírva, de óriási baja a túlzásfoltosság, (Palesztina földrajza, Izráel története.) a gyermek felfogásához mérve igen sok anyag van benne, s helyenként túlonúl tudományos (négy Ézsaiás, három Zakariás stb). Ha úgy számítjuk, hogy a biblia olvastatása mellett tanulják a bibliaismertetést, a könyv olvasásra egyszerűen nem hagy időt. Új szövetségi része jobban és módszeresebben kidolgozott, kül. az evang. tárgyalása. A *Révész*-féle *Akikre nem volt méltó a világ* csak tévedésből kerülhetett a tankönyvek közé, mert amilyen értékes mint parochiális könyvtár kötet, annyira hasznavehetetlen vallástanításra. Módszertanilag, mint tankönyvhöz nem is lehet hozzá-

szólni, nem annak készült, nem azt a célt szolgálja: vele szemben egy feladat van, kivenni azonnal a használatból s meghagyni annak, aminek készült: olvasókönyvnek. Az anyag nagysága szempontjából a *Kecskeméthy: Kis vallástörténete* már sokkal alkalmasabb a maga nemében. Annál nehezebb azonban beosztása. Maga az, hogy a könyv $\frac{2}{3}$ részét a zsidó és ker. vall. tört. foglalja el, már helytelen, hiszen ennek az anyagnak az lenne a célja, hogy ált. vall. tört. adjon. Ezért az anyag első fele zsúfolt, tudományos meghatározásokkal túlterhelt, elaprózott. Közülük igen jó az egyiptomi vallásról szóló fejezet. Az idegen szavak, terminus technikusok túltengenek. Az izraeli és ker. vallástörténetről szóló részben is igen sok az adat, *Révész Imrének A ker.-ség tört. és A magy. prot. tört. c. két VI. és VIII. oszt. számára szánt könyve* bár különösen az utóbbi igen bőven bánik az adatokkal, s második része kissé aránytalanul hosszú, módszerileg igen értékes könyv, a *Makkai Sándoré: Kegyelemből, hit által*, a sorozat legjobb, gyakorlati értékre valló darabja, melynek valóságos kár így elvesznie, mint tankönyvnek, híveink számára. Általában meg lehet állapítani, hogy ezek a tankönyveink, bizonyos hibáik mellett is, értékben messze felülmulják a többieket, öntudatosabb és határozottabb didaktikai alapon állanak.

Megfontolandó azonban a másik szempont is, t. i. e kiadott könyvekkel szemben hogy áll most már vallástanításunk jövője, s megfelelnek-e ezek és az egész tanterv annak, ami vallástanításunk jövő feladata. Meg kell állapítanunk, hogy maga a tanterv sem, de e tanterv szerint készült könyvek sem, természetesen azok, amikre ezentúl nekünk szükségünk lesz. A régi vallástanításban az a gondolat uralkodott, hogy bizonyos anyagot akart a gyermekeknek átadni, a következő kor, melyben ez a tanterv is született, egy világnézetet tartott szem előtt. Jelenleg vallástanításunk az egész vonalon az új körülmények szerinti reformációra szorúl. Erdemes lenne részletesen foglalkozni azokkal a követelményekkel, melyeket a mostani kor állít elénk, s azokkal a módokkal, melyek által ezeknek megfelelhünk. Kár, hogy a kerület, ha látta e megváltozott helyzetet, nem foglalkozott még avval a gondolattal, hogyan alakúl majd vallástanításunk, ha heti egy órára leszünk kénytelenek azt összeszorítani, vagy ép kivenni az iskolából. Akkor megkímélhette volna sok költségtől és munkától magát ehhez alkalmazott kézikönyvek kiadásával. Csak egy pár gondolatot említünk fel az új vallástanítás alkatára vonatkozólag. Először is a vallástanítást intenzív, más tereken nyilvánuló *vall. neveléssel* kell kiegészítenünk, s a v.-tanítást magát tisztán egy szempontra: bizonyos rendszeres anyag átadására kell szorítani. Evvel velejár az anyag *megszűkitése*, de egyúttal szigorú rendezése is. Harmadszor, egész vall. nevelésünk missziói jellegű lévén, a v. tanításnak *missziói tendenciát* kell adnunk. Negyed-

szer meg kell szünnie az anyag ilyen elaprózottságának s vele annak a rendszernek is, hogy minden osztály külön tankönyvet kapjon, *egy tankönyvbe* kell majd összehúzni az egész anyagot, melyben minden osztály megkapja azt, amire szüksége van, s mely a tanulónak kísérőtársa és barátja maradjon egész iskolai pályája alatt. Ebben az anyagban nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy több helyet kell elfoglalniok azoknak a tárgyakkal, melyek ma alapozásukat az iskolai nevelésben nem kapják meg, különös gondot kell fordítani az egyháztörténeli nevelésre. Végül, a vallástanítás csak összefoglalása, rendszerezése lesz annak a munkának, ami a *vallásos nevelés más eszközeiben* folyik. Vasárnapi iskolák, bibliaköri munka, vallásos összejövetelek, egyházi énekórák, konfirmációi előkészítés, ezek fogják majd feldolgozni magát az egész anyagot, beosztva úgy, hogy mindazt sokszorosán elvégezhesse s mindazokat az építő erőket megadhassa az ember a gyermeknek egész életében, melynek összefoglalását eddig a vallástanításban hiába próbálta megadni.

Erre az átalakítására a vall. nevelésnek és vall. tanításnak el kell készülni. A kerületnek úgy, hogy állandóan szőnyegen tartsa a vall. nevelés ügyét, gondoskodik arról, hogy ez a munka minél zavartalanabbúl és biztosabban folyjék, a vall. nevelés ez új munkája módszerének megismertetésére áldoz, konferenciákat, kurzusokat, tanfolyamokat tart, s igyekszik elsősorban minél több embert állítani e munka szolgálatába és minél több áldozatot hozni érte. Nekünk magunknak úgy, hogy igyekezzünk megismerni e módszerekkel, ébreszgetjük magunkban és másokban a lelket, s készítjük elsősorban a saját hitünket, hogy alkalmassá váljunk ennek végzésére. A most adott alkalmakat pedig, saját iskoláinkban és az államiakban egyformán arra használjuk fel, hogy minél lelkiismeretesebben és komolyabban végezve a vall. tanítást a gyermekek lelkét igyekezzünk megnyerni a Krisztus anyaszentegyházának.*

I. L.

TUDOMÁNY – VILÁGNÉZET.

A görög szellem áldása és átka az európai kultúrában.

(Akad. estélyen.)

Majdnem kétezeréves európai kultúránk fejlődését ha áttekintjük, csodálkoznunk kell azon, hogyan fejlődött az ki egymástól idegen, szinte egymással ellentétes erőkből, elemekből azzá, aminek jelenleg látjuk. Maga a keresztyénség, mely e kultúra kiindulópontját, fundamentomát képezi, két óriási világnak, a keleti és nyugati világnak határpontján áll, benne két világ kapcsolódott össze egy egyetemes vallásos tapasztalat kifejezésére, melyet mindkettő a maga szellemiségének formái között ugyan, de egyformán elevenen érzett. Noha a mai európai kultúrát csak nevezzük keresztyénnek, de még legenyhébb és legelnezőbb szemmel nézve is konstatálhatjuk, milyen távol van tőle a keresztyénség lényege, s hogy keresztyénsége tulajdonkép nem egyéb, mint bizonyos olyan formáknak, kereteknek érvényesítése, melyet a keresztyénség termelt ki, s egy keresztyén terminologia átvétele, mégis látjuk, hogy kifejlődésére tényleg a keresztyénség gyakorolt mély és döntő befolyást. Evvel a befolyással szemben más, idegen forrásokból eredő hatások, mint a keleti hatás a keresztes háborúk alkalmával, az arab kultúra hatása a középkor elején olyan jelentéktelenek, hogy azok a keresztyén irányban indult kultúrát eredeti haladásától elhajlítani nem tudták. A különféle természeti sajátosságokkal rendelkező, különböző vérmérsékletű és karakterű népek, melyek lassanként a népvándorlás után többé-kevésbé állandó jelleggel Európa földjén megtelepedtek, a keresztyénségnek mind odaadták szellemiségük legjavát, az viszont a legkülönbözőbb karaktereket is beoltotta a maga alapelvének erejével, úgy, hogy ezen az alapon létrejött egy egységes európai művelődés, mely annak dacára, hogy minden nép jelleme szerint és szellemiségének formái között valósult meg, e nagy különbségek mellett sem kénytelen feladni belső egységét. A különböző nemzeti karakterek formában és kifejezésben való egynisége mellett a kultúra ezen a földön csodálatosan egységes.

Kétségtelen, hogy ha azokat a hatásokat számbavesszük,

melyekből a mai európai kultúra kialakult, ezek között a leg-állandóbb és legnagyobb a görög szellemiség hatása erre a fejlődésre. Már történetileg is a keleti eredetű keresztyénség a görög szellemiség formáit használta fel a maga kifejezésére, azokat alakította át, dolgozta fel, s míg külső szervezeti kialakulásában félreismerhetetlen rajta a római szellem hatása, a szervezés az egyház külső életnyilvánulásai és tagjaihoz való viszonya kérdéseiben nyilván a jogi karaktert árulja el, addig szellemi koncepcióiban, világnézetében a görög szellem az, mely reá óriási hatást gyakorol. Évvel a keresztyénség megvetette az alapját annak, hogy a reá épülő egész kultúrában ez a szellem döntőleg érvényesüljön, másrészt pedig lehetővé tette azt, hogy az emberi művelődésnek az a kincse, mely a görög kultúrában feküdt, felhasználhatóvá legyen számunkra. Igaz, hogy a középkorban ez a kincs is holt tőkévé vált a skolasztika kezében s egy egyházi tudomány uralma alatt el volt zárva attól, hogy a benne levő értékek hatásukat kifejthessék, de a renaissance viszont olyan lendülettel szabadítja fel őket, hogy a keresztyén szellemet csak a reformáció menti meg a két veszedelem közötti elpusztulástól. Az új humanizmus már nem fenyegetett ugyan ekkora veszedelemmel, de hatása alatt a görög szellem mélyebb nyomokat hagyott kultúránk irányán, melyet csak a múlt század közepén kezdett áttörni egy új mozgalom. Ma már azonban ott állunk, hogy elfogulatlanul számon tudjuk venni azokat az eredményeket, melyeket a görög szellem épülő kultúránk annak köszönhet, s világosan láthatjuk azokat a hibákat is, melyekbe bennünket ez a szellem vitt.

Nehéz dolog megállapítani, hogy kultúránk mai tartalmában mely elemek azok, amelyek a görög szellem örökségéhez tartoznak, s így teljességében mutatni fel ezt az örökséget, de ha egy pillantást teszünk a kultúra kifejlődésének folyamára és másrészt megpróbáljuk megrajzolni a görög szellem karakterisztikus vonásait, rá fogunk jönni, hogy amily arányban erőteledett meg kultúránk fundamentális elve, olyan arányban engedett mindig a külső befolyásnak. Ez idegen vonások között sok van olyan, mely nem a görög szellem rovására irandó, így pl. kultúránk mai irányában jelentkező hedonisztikus vonás, mely annak egyes ágait, különösen az irodalmat és művészetet annyira uralja, nem a görög, hanem a zsidó szellemnek tulajdonítható. Ennek az iránynak vad érzékiségétől, alacsony haszonlesésétől, raffinált élvezetvágyától, az indulatok zabolátlan fölébresztésére és uralmára való természetellenes törekvésétől, óriási távolságra van a görög világ ősi, gyermekies ösztönisége.

A történelem folyamában kétségtelenül a keresztyénség első századai azok, melyekben a görög szellem alakító hatása az európai kultúrára legnyilvánvalóbb. A keresztyénség, a maga egyedüli, az akkori világ legmagasabb vallásalakulatánál is is magasabb és egyetemesebb elvével szemben találja magát

úgy a zsidósággal, mint a görög—római kultúra és azt átható vallásalakok és vallásos világnézetek irányával. A veszedelem, mely abban fenyegetett, hogy e két ellentétes világ körül bármelyik is fölszivja, egy határozott meg nem alkuvó szembezállásra kényszerítette az akkori idők kultúrájával szemben. Egy különálló, lezárt világot képviselt, mely érthetetlen és megmagyarázhatatlan volt a görög műveltségű világ előtt, s még akkor is, mikor Pál apostol munkássága folytán ott is tért kezdett hódítani, csak azok között talált inkább talajra, akik maguk nem állottak tetőfokán annak a műveltségnek. Olyan éles ellentét kezdett itt kifejlődni, amely áthidalhatatlan volt, a világ bölcsessége és Isten boldonsága, a keresztről szóló tudomány és azok tudománya között, akik „hiszik magukat valaminek lenni.” Egy ideig határozott akadályt képezett a görög művelődés formái között élő embernek, hogy a keresztyénséget megérthesse, ez az óriási ellentét. De ez az ellentét nem maradhatott meg sokáig. Lassanként kezdődik egy folyamat, melynek során a keresztyén elv és a görög gondolkozás formái kezdik megtalálni egymást, az kezdi áthatni és formálni ezt. A görög műveltségű ember természetesen csak annyit fogott fel a keresztyénség gondolatából, amennyit a maga gondolkozásának strukturájában elhelyezni képes volt, mert ennek az elvnek formáit, kereteit a görög szellemi kultúra formái adták meg. Az egyiknek varázsszavak, a másiknak egy új bölcséleti alapelv, a harmadiknak ördögűző és gyógyító eszköz, mindegyiknek egy olyan új és divatos irány, mely újság után vágyó lelkét kielégítette. Hova tovább azonban ez a viszony tisztázódott, s a görög filozófia megújult rendszerei s az idegenből hozott vallásalakok kezdték olyan kapcsolatba jönni a keresztyénséggel, hogy kifejthette rájuk teljes hatását és erejét. A keresztyénség mint tan elhelyezkedik a görög gondolkozás formáiban, annak rendszerező ereje, éles dialektikája elsősorban azon támadásokkal szemben szolgáltatott neki védelmi eszközt, melyek arról az alapról intéztettek ellene, mint életpelv azoknak a különféle vallásalakoknak, melyek előtte vagy vele egyidőben merültek föl, s melyek őt is fenyegették, fenyegető veszedelmét az által oszlatta el, hogy a bennük levő alapon-dolatot, azt az egyetemes szükségérzetet, mely a lelkeket ezek mellé sodorták, alapjában és gyökerükben megadta és kielégítette. Így találkozott ez a két világ és e két ellentétes világegyéből így lett a keresztyénség az európai kultúra fundamentuma. Pusztuló világok felett a lélek diadalát s az élet üzenetét hozta és fejezte ki azon a nyelven, melyet torz alakjától megtisztított. Ami a görög szellemben értékes volt, kiragadta és megtartotta azt, ami értéktelen, átadta az enyészetnek. A görög szellemet terméketlenségéből kivéve egy új kulturális fejlődés formájává tette. Kétségtelen azonban, hogy ezzel a ténnyel a keresztyénség is változott. A *tanrendszer* kialakulásához a görög szellem adta a maga rendszerező erejét és képességét, s ezzel lehetővé

tette azt, hogy a keresztyénség mint világnézeti és mint életirány lépjen föl. Enélkül a keresztyénség azon veszedelem előtt állott, hogy vagy egyszerű erkölcsi életelvvé válik, legmagasabbá azon erkölcsanak közül, melyek akkor nagy számban voltak, vagy pedig merő kultuszszá lesz, mely a többi kultikus formák között elvesz, megsemmisül. Pedig neki az a világhivatása, hogy világnézetté legyen, világmegértő és magyarázó elvvé azok kezében, akik hozzája tartoznak. Erre segítette a görög szellem, *egységes rendszer* formáját adva a keresztyénség elvének. Csak természetes, hogy ez nem marad visszahatás nélkül, ezért nagy árt kellett fizetni. A keresztyénség, mely eredetileg egy közvellen, személyes tapasztalat volt, e systematikus tankialakulás következtében *theoretikussá* lett. A rendszer, az egyes tagok összefüggése, az egységes áttekintés gondolata, az ellentétek kiküszöbölésére való törekvés visszaszorította a személyes tapasztalat azon árját, mely a keresztyén életelvből buzogott ki. Ez volt az egyik hátrány, a másik ép ilyen nagy baj volt: a görög szellem művészi iránti hajlama a *bensőséget és őszinteséget* ölte ki lassan a kultusból, olyan művészivé és olyan fényessé tette azt, annyira telerakta mély értelmű, de a keresztyénség alapelvéből nem folyó symbolumokkal, hogy az Istenhez vágyó lélek idegenül járkált azon a helyen, ahol otthon kellett volna lennie. A görög szellem, mely gyökerében még pogány, melynek a vallás vagy teoria, vagy pompás kultusz, nem tudta megérteni a keresztyénség világátalakító hivatását, azt a gondolatot, hogy a keresztyénség személyes életet átalakító és megszentelő erő, minden teret betöltő élet. És ezt a két veszedelmes örökséget mindmáig hordozza a keresztyénség. Mindmáig küzd azon gondolat ellen, hogy őt filozofiai vagy erkölcsi rendszernek nézzék, s hangoztatja mindazoknak, akik ettől a görög szellemtől indítatva csak ennek akarják tartani, hogy ő több, magasabb mint egy elvont rendszer, s őt ilyen rendszerekben megtalálni, ilyenekkel felfogni nem lehet. De ép oly erősen küzd a másik ellen is, mely aesthetikai élvezettel akarja pótolni, vagy abba felolvasztani, látszattá, képpé, symbolummá tenné ami neki élet, amitől egész lényege függ: az Istennel való közösség megélését. A görög szellem örökségének e két veszedelmes következménye mindig intő jel gyanánt kell, hogy a keresztyénség előtt álljon, s amennyire hivatásának kell tartania, hogy felelete legyen minden világnézeti irány számára, s a keresztyén világnézet alaptényeit meg tudja védelmezni, annyira feladata, hogy benső, személyes életerőkből merítse erejét, s sem üres tanrendszerré, sem pusztá műélvezetté ne váljék, hanem megmaradjon életnek és erőnek.

A keresztyén hitrendszer és gondolkozás által megadott alapokon fejlődött tovább az európai kultúra a középkorban. A középkor organizálásra hajló, külső intézményes uralomra

törekvő korában ezek az alapok kezdik elveszteni eredeti erejüket, s úgy az egyházban, mint a kulturális élet intézményes szerveiben a görög szellemet lassanként a jogi kérdések és az egész élet masszív, utilisztikus felfogása iránt különös érzékkel bíró római szellem kezdi felváltani. A tudomány, mint a theologia kiegészítő része és igazolása, a művészet, mely az egyház szolgálatában áll, az iskolák, melyek egy dogmatikus tanrend szer átadására vannak hivatva, a vallás, mint az egyház megállapított tantételeinek elfogadása és cselekményeinek gyakorlása, egészen a római szellem szülöttei. E tekintetben nem tesz különbséget, akár az egyház, akár az állam, mindkettőt ugyanaz a szellem vezeti, annak a dogmatikus, minden fejlődéstől elzárt, minden egyéni megnyilatkozástól független rendszernek a szolgálata, mely egy socialis közösség mindenható ságának alapján áll. Ezért jellemzi pl. a középkori nevelést nem az, hogy az iskolák és az egész nevelés joga az egyház kezében van, hanem az, hogy a nevelés anyagát hozzáférhetetlennek, dogmatikusnak tartják, azt minden vonalon keresztülviszik, s hogy a nevelés célja nem az egyéni szellem képzése, önkifejlésre való vezetése, hanem egy socialis közösségnek, az egyháznak szolgálatába állítása. A nevelés ilyen hasznossági és hatalmi célok alá való állítása a római nevelés szellemében nyilván felismerhető.

I. L.

(Folyt. köv.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

EGYHÁZI SZEMLE.

A „régí“ és az „új“ munkások.

— Egyházunk életének fordulópontja. —

Egyházi lapok cikkeiben, az egyházi élet hivatalos munkájában, az egyház munkásainak magatartásában, nyilatkozataiban, mindennapi életében egyaránt mind több és több jel mutat arra, hogy egy szükségszerű és elkerülhetetlen válság állott be az egyházon *belül*, amely az élet és a jövő érdekében új és alkalmasabb fölfogását követeli az egyház fogalmának, munkájának, eszményének és életmódszerének a megváltozott külső viszonyok között.

Mi természetesen itt csakis azokról beszélünk, akik az egyház munkásai között őszintén és tiszta szívből óhajtják a minél életteljesebb és eredményesebb munkát s az alábbiakban elmondandó őszinte meggyőződésünk kifejezésében úgy járunk el, mint akik nem is hiszik és tételezik fel azt, hogy az egyházban rosszhiszemű és szándékkal rosszat akaró elemek lehetnének. Ez a hitünk felment minket az alól az aggodalom alól, hogy akadhatnának olyanok, akik szavainkat a félreértés és magyarázás egyenes szándékával olvasnák el. Testvéri szívből és testvérekhez intézzük egyházunk jövőjét aggodó szeretettel vizsgáló szavainkat.

A mi lapunkat minden munkájában és vállalkozásában *egy mély hitbeli meggyőződés* mozgatja. Mi nem osztozunk abban a felfogásban, hogy a kényszerű *külső* viszonyok a maguk tőlünk független alakulásaival önkényesen diktálnák az egyház *belső* életének egy elvtelen és tapogatózó alkalmazkodását a megváltozott világhoz, hanem rendületlenül hiszünk abban, hogy a *külső* viszonyok változásai is az Isten mindenható kezében vannak s ő azokat épen azért és úgy kormányozza, hogy az Ő céljainak megfelelő *belső* átalakulás és megújulás eszközei legyenek.

Mi tehát nem azt mondjuk, hogy egyházunk egész életének mindenestől át kell alakúlnia azért, *mert* megváltozott *külső* viszonyok közé került, hanem azt, hogy megváltozott *viszonyok* közé juttatott az Isten, *mert* ezzel is figyelmeztetni akar arra, hogy a *belső* átalakulás ideje elérkezett s az ő világtervében

ütött az óra arra, hogy egyházunk a maga hivatását és misz-
szióját mélyebben, bensőbben, közelebből és öntudatosabban
ismerje meg és érvényesítse.

Már máskor is hangoztattuk, hogy a mi egyházunk nagy
baja abban van, hogy nem eléggé tudja és éli azt, hogy ő
egyház, a Krisztusban való élet lelki és szellemi organuma s
hogy mint jogi, adminisztrációs és kulturális intézmény, e vo-
násainak túlzott érvényesítése miatt saját igazi lényegét önma-
gában és munkásaiban háttérbe szorította. Az új élet jelszava
tehát nagyon mélyen és komolyan értelmezve, így hangzik:
„az egyház — egyház!”

Most már értsük meg jól, hogy e jelszó helyes vagy nem
helyes értelmezése két táborra osztja az egyház munkásait, s
e két tábort jelöltük a címben „régí” és „új” munkások nevé-
vel. Minden félreértés kikerülése végett jelentsük ki azt, hogy
e két tábor nem szükségképen az *életkor* választja el egymás-
tól s „régiek” lehetnek a fiatalok között is épúgy, mint „új”-ak
az öregek között. Itt életkorra való tekintet nélkül bizonyos
lelkületi és szellemi különbség, két „mentalitás” kerül szembe
egymással s mind a kettő egyformán jóakarató és őszinte lehet,
— azonban az új viszonylatok között mégis *csak az egyik*
lehet alkalmas az egyházi élet vezetésére és mozgatására.

A „régiek” mentalitását a következő vonások jellemzik.
Teljesen hozzá vannak tapadva az egyháznak ahhoz a fogal-
mához és formájához, ahogy az a világváltozás előtt egy nem-
zeti és állami élet kereteiben és oltalma alatt élt. Gondolko-
zásuk bázisa egy olyan *intézményes egyház*, amely hagyomá-
nyos és törvényesen elismert ősi *alkotmánya, törvényei,*
szervezete, hatóságai, közigazgatási és fegyelmi faktorai, kény-
szerű adórendszere, iskolái és államsegélyei által élt, vagy
látszott élni, *elsősorban* mint egy nemzeti élet jogi és kulturális
tényezője. E mentalitást szükségképen jellemzik a betűkbe és
falakba vetett bizalom, az eddigi életmódokon kívül mást nem-
csak nem kívánó, de elképzelni sem tudó ragaszkodás a régi-
hez, az egyének lelke helyett csak a tömeget látó és kezelő
(vagy *nem* kezelő) magatartás, a speciálisan egyházi munkákra :
a gyermekek, ifjúság lelki gondozására és vallásos nevelésére,
az építő igehirdetésre, a személyes pásztorációra és a szabad
szervezetű szeretetmunkásságra. továbbá az ének és az imád-
ság erőteljes használására, a Bibliával való komoly foglalko-
zásra, a vallásos építőirodalomra, a kultuszközösség építő ere-
jére stb. stb. kevesebb figyelem és főképen **bizalom** helyezése,
az adminisztrációs és világi kulturális tevékenységekkel szem-
ben; a hívek személyes áldozatkészségének fejlesztése helyett
az azt feleslegesítő vagyoni alapok és külső segélyek biztosí-
tása; a papi munkának *hivatalnoki* jellegét kidomborító ma-
gatartás és a híveknek a gazdasági, jogi, politikai, társadalmi
viszonylatok közt való támogatása. E mentalitás — a legko-

molyabb és legőszintébb formában — egy *racionalista* örökség az egyházban s lelke mélyén sokkal több az értelmi kulturába, a józan erkölcsiség erejébe és a nemzeti s faji értékbe vetett, mint az élő Istenbe a Jézus Krisztussal való lelki közösség alapján helyezett hit és bizodalom. E szellem egének két leg-tündöklőbb csillaga a nemzeti érzés és a világi műveltség szeretete, az egyházat tehát, mint nemzelfentartó és műveltséget adó tényezőt becsüli és szolgálja s szent és sérthetetlen eszménye a *tanítóegyház*. Csak magától értetődik, hogy a *lelkipásztorban* is csak e *tanítói* értéket becsüli s ha a szoros értelemben vett lelkipásztori munka bármely vonatkozásában túllépi a tanítói munkát, érzéketlenül halad el mellette s illetve szükségtelennek tartja azt. Meggyőződése szerint az egyház jövője és élete nem annyira *lelkipásztorainak* személyes és tevékeny vallásos életén és munkáin, mint inkább az iskolákon és a tanítók *kulturális* munkáján fordul meg. Ha iskola nem lenne, nem lenne egyház, mert az egyháznak *egyetlen* létmódja az iskola s a Szentléleknek csak ez az egy útja-módja van arra, hogy népünket megtartsa. Ha e typus tagjaiban él is törekvés belmissziói lelkület és munkák iránt, azt is *intézményesen*, mintegy vezényszóra és hivatalosan gondolják megvalósíthatni a meglevő keretek közt és azok statisztikai felhasználásával. A mély és rendszeres keresztény személyes élet hiányában, amely a családon át a gyülekezet egészét áthatná, a fogyatékos hit és kételkedő bizalmatlanság a Szentlélekkel szemben azt eredményezi, hogy jelenleg csak romokat és sebeket látnak, egyoldalúan sérelmi politikát folytatnak. Amit látnak és láttatni kívánnak, az csupán a múltak összetört dűledéke, amelyet varázsszóra szeretnének felépülve látni, nem nagyon vetve számot semmi reális körülménnyel és lehetőséggel. Makacskodásukban sehol és senkiben nem hajlandók semmi jót látni, minden életjel és munkacsira, amely félenken felüti a fejét a romok alól, sérelem, amely kicsinyíteni akarja a romlás képét és merészkedik más lehetőségeiről is álmodozni az életnek, mint amit e mentalitás megenged. Nagyon szomorúan, reménytelenül állanak a jövővel és az egyház munkásaival szemben. Annál szomorúbbak, minél becsületesebbek.

Az „új” szellem ezzel szemben a következő jellemvonásokat mutatja. Mindenekelőtt ez az új szellem *van*, ébred és él, noha nem akarják meglátni. Lelkipásztorokban, tanítóknak, tanároknak, az egyház világi vezetőiben, híveiben egyaránt mind szélesebb rétegekben ébred a „rég” szellemmel való ellentétének és létjogának tudatára. Siessünk megállapítani, hogy az „új” szellem nem forradalmi szellem, s ha ellentétbe kerül a régivel, annak csupán a régi makacssága, idegenkedése, ellenséges magatartása és elnyomása és lelkicsinylése az oka. Nem kell azt hinni, hogy az új szellem ellensége a múltnak. Tradíciója szálait a történelmi kálvinizmuson át az

evangéliumig viszi vissza és éppen oda viszi vissza. Nem kell azt hinni, hogy az új szellem nem tiszteli s nem ragaszkodik az egyház ősi alkotmányához, intézményeihez és iskoláihoz s hogy neki nem fájnak a romlások, veszteségek és sebek az egyház testén. De az új szellem onnan indul ki, hogy a sebek egyoldalú, télen mutogatása, a folytonos és kizárólagos jajgatás, a semmi más lehetőséget még gondolatban sem tűrő macskakodás e régi keretek mellett: ez akadály a életnek, mint az összedült torony az alóla zsendülő csiráknak. Az újakat az jellemzi, hogy erősebb, sőt győzhetetlen fundamentumra akarják helyezni az egyház jövőjét s azt hiszik, hogy az egyház nem ott van, ahol a pecsétnyomója, az akta számai, a levéltárai, a hivatalai, a hatalmasságai és falai látszanak, hanem mindezek ott lesznek új formákban is, ha kell, ahol a lélek lesz, ahol a vallás, a Krisztus maga lesz. Értsük meg a következő igazságot: ahol a zsoltáraink tele szivekből zengenek, ahol a lelkek imádkoznak, ahol összetörnek a bűn alatt és újászületnek a kegyelem karjain a hit által, ahol a Biblia mindennapi lelki táplálék, ahol élő igét hirdetnek és étellel termik meg gyümölcsseit, ahol Krisztus evangéliumát plántálják gyermekek és ifjak szívébe, s ahol lelki orvost keresnek és találnak a beteg lelkek, s ahol a szeretet munkálkodik: ott van az Egyház a maga egész isteni és történeti erejében és hatalmával; ott van a találékony Egyház, amelynek mindig van még legalább egy új ösvénykéje, amelyen a lelkekbe érkeznek s amelyen a lelkek az Istenhez érkeznek. Az élő, a lelki egyház útjait és módjait kell megtalálni és ezeken az utakon hinni kell, hogy fogékony lelkekre és csodákra találunk, hiszen az úgy az Istené! Es hinni kell a lélek intézmény és világoteremtő erejében! A mi egyházunknak egy nagy feladata van: levetkezni intézményes gögjét, merevségét, tunyaságát és hitelenségét. Nem szabad elfelednünk, hogy mi nem a láthatókra, hanem a láthatatlanokra, nem az ideigvalókra, hanem az örökkévalókra nézünk és se a munkánkat, se a munkánk sikerét nem szabad látszatokkal mérnünk. A mi dolgunk a munka és Istené a növekedés megadása.

Elnézem a mi egyházi hatóságaink, adminisztrációink, egyházpolitikánk, tanácskozásaink, egész hivatalos ügykezelésünk munkájának túlnyomó nagy részét s megdöbbenve kiáltok fel rá: hát lehetséges, hogy egy egyház munkásai ily kevéssé higgyenek az Istenben és a Krisztus lelkének hatalmában s ily balgatagon bizzanak önmaguk emberi bölcsességében és emberi intézményeik betüiben és köveiben? Hát még nem értették volna meg azt, hogy Krisztus Urunk világosan megítélte őket, mondván: Hadd temessék el a halottak az ő halottaikat, te pedig kövess engem! — Nem akarnak újjáélni, élni, munkálni? Nem akarják elhinni, hogy az egyházban csak a lélek és az Isten valóság és minden ebből következik?

Tolmácsolják e sorok az „új“-ak izenetét a „régiek“-hez: Ti romokhoz és sebekhez tapadt lelkek: a romokat és sebeket csak az Isten építheti meg és gyógyíthatja be, ha akarja. Mi is fájlaljuk őket, de mi élni akarunk, mi emberi eszközei akarunk lenni az élettámasztó Istennek. Mi látjuk a lelki élet csiráit, amelyeket Isten emberi erők által akar plántáltatni és öntözteni. Ti nem láttok semmit? Ti önzően csak a tieteket akarjátok látni és láttatni? Ime látószögünk, álláspontunk, akaratumk végzetesen távolódik el és kerül szembe egymással. Ti talán akadályai lehettek az életnek, amit mi ébresztgetünk s ami szerintetek nem fontos. De vigyázzatok! Ezzel teherré is lehettek a jövőendő felett és itéletet vontok magatokra. Az óra ütött. Velünk-e vagy ellenünk? Ugy érezzük az idő tragikus — reátok nézve! Vigyázzatok! Most még a szeretet szól hozzátok! Még ajtója lehettek a kegyelemnek, amely megnyílik e népnek. De ha nem, akkor berozsdásodott zárjai lesztek, balgatagon útjába állván az életnek. És ebben az esetben le fogtok törni, meg fogtok semmisülni s rajtatok marad a bűntéher, hogy ideiglenesen gátja lertetek az életnek és késleltették Krisztus diadalát az egyházban. Ne felejtétek el: a régiek elmúltak, ime újjá lett minden! M. S.

BCU Ujabb konferenciáink Cluj

Valamelyik előbbi számunkban beszámoltunk volt azokról a konferenciákról, melyeket egyes helyeken tartottunk. Itt az azóta történt kezdeményezésekről szólunk röviden, mert bár hivatalos egyházi lapunk megemlékezett adataikról, de belső történetük ide tartozik.

Két emlékezetes *lelkési* konferencia esik ebbe az időbe, az egyik a *brassói* febr. 10-én, másik a *besztercei* febr. 28-án. Az előbbin a környéki egyházmegyék, az utóbbin a nagysajói papság vett részt elég nagy számban. Mindkét konferencia foglalkozott egyformán lelki és a munkára vonatkozó kérdésekkel. A brassóin a lelkipásztor önmaga megfigyelése volt a lelki téma, Besztercén az egyház jelenlegi helyzete s abban az építő tevékenység fontossága. A módszerei kérdések a szolgálat és áldozatkészség lelkének növelése, a presb. hivatása az egyházban, nevelésük, és az ifjúság és gyermekek gondozása körül forogtak. Tapasztalható, hogy mind többen vannak lelkészársaink között azok, akik a lelki élet ápolásának szükségét látják s a munkában is ezt az oldalt érvényesítik a statisztikai és adminisztrációs oldallal szemben.

A *presbiteri* konferenciák közül ki kell emelnünk a *mezőke-szüit*, mely annak a körnek harmadik, áldásokban igen gazdag

AZ ÉN KICSINYEIM.

„Engedjétek hozzám jönni a gyermekeket!...” Márk. ev. 10 rész 14. vers

Jézus, a mi királyunk!

Ezt halljuk a templomban, ezt tanuljuk a vasárnapi iskolában. Jézus, a mi királyunk, vezérünk. De elég-e ezt csak tudni? A királynak engedelmeskedni kell, úgy kell élni, ahogy Ő akarja. Mindennap meg kell kérdeznünk, mit akar velünk ma, s naponként arra kell gondolnunk, vajjon ma úgy tettünk-e, ahogy Ő rendelte? Mit tettünk ellenére, miben nem hallgattunk rá, miben voltunk gyávák, mikor harcolni kellett a bűnnel?

Ez a kis lap még jobban a lelketekbe akarja vésni, hogy Jézust tegyétek igazán a ti szívetek királyává. Határozzátok el, hogy minden esti imádságotokban beszámoltok neki őszintén és kéritek az ő segítségét, hogy eljártok szorgalmasan a vasárnapi iskolába, s amit ott tanultok, igyekeztek megtenni az életetekben. Így lesz igazán a ti királyotok Jézus!

Ameddig Jézus él!

Ameddig Jézus él, ameddig Ő segít,
Nem bánthat gond és félelem, Ő van mindig velem.

Jó pásztor Ő nagyon, szeme juhán nagyon,
Legeltet szép zöld pászton, Ég harmatát iszom.

Mikor leszáll az est, sötétje bánt, ijeszt,
Az éjszakában is tudom, hogy megvéd Jézusom.

A gyúfaárus fiú.

Egy hideg téli este reszkető gyermeki hang állított meg: „tessék gyufát venni!” „Nincs szükségem rá”, feleltem, fázva és bosszúsan. De a gyermek utánam jött. „Kérem vegyen gyufát, olcsóbban adom, mint más” — könyörgött s a könnyek folytak az arcán végig. Csak hogy szabaduljak tőle, kivettem a pénztárcámat, de nem volt aprópénzem. „Majd veszek holnap” — szóltam. „Oh kérem vegyen ma, elfutok s elváltom a pénzt, nagyon éhes vagyok”. Valami volt a fiú arcában, ami megnyert, odaadtam neki a pénzt s elfutott. Vártam sokáig, nem jött. Vádoltam magam, hogy bíztam a kis csavargóban, s haza siettem.

Késő este csengettek s egy kis fiú jött a szobámba, rongyosabb, mint a másik. „Ön az, aki gyufát vásárolt a testvéremtől?” Kérdezte. Igen. „Itt van a visszajáró pénz. Ő nem tud jönni, beteg. Egy kocsi gázolta el, mindkét lába eltört. A pénzt

is elvesztette, de még volt ennyi otthon". És szepegni kezdett. Gyorsan öltöztem, hogy meglátogassam a beteget.

Egy nyomorúlt lyukban laktak, valami részeges rokonuknál, szüleik nem éltek. A beteg halványan feküdt az ágyon. Megismert, s mondta: „Épen visszafelé futottam, mikor a szerencsétlenség történt. Tudom, hogy meghalok, óh drága kis testvérem, ki visel rád gondot ezután?” Megfogtam a szegény gyermek kezét, s mondtam neki, hogy a testvéréről gondoskodni fogok. Még hálásan szorította meg a kezemet, mondani akart valamit, de már nem volt rá ereje, s meghalt csöndesen.

Aranymondások.

I.

„Mi dolog ez, hogy nagy hatalommal és méltósággal parancsol a tisztátalan lelkeknek és kimennek?” (Lukács ev. 4. r. 3. v.)

„És ne vigy minket a kísértetbe, de szabadíts meg a gonosztól!” (Máté ev. 6. r. 13. v.)

„Mi szeressük őt, mert ő előbb szeretett minket!” (János I. lev. 4. r. 19. v.)

„A te hited megtartott tégedet. Eredj el békességgel.” (Lukács ev. 7. r. 50. v.)

II.

„Készítsétek meg az Úrnak útját, egyengessétek meg az ő ösvényeit.” (Máté ev. 3. r. 3. v.)

„Aki velem nincsen, ellenem van.” (Máté ev. 12. r. 30. v.)

„Te vagy a Krisztus, az élő Istennek Fia.” (Máté ev. 16. r. 16. v.)

„Áldott a király, aki jó az Úrnak nevében.” (Lukács ev. 19. r. 38. v.)

Mit tehetek én a vasárnapi iskoláért?

Gondolkoztál-e ezen? Mert nagyon sok mindent tehetsz érte, ha akarsz.

1. *Hívjad testvéreidet, barátaidat, hogy ők is járjanak vasárnapi iskolába!*

2. *Mondd el otthon szüleidnek, mit tanultál ott, olvassátok el együtt a bibliai történetet, tanítsd meg kisebb testvéreid az énekekre, amit tanultál!*

3. *Légy engedelmes, szorgalmas, szeretetteljes, hogy lásd, hogy érdemes vasárnapi iskolába járni, mert ott jót tanúlsz.*

4. *Keress az alkalmakat, hogyan lehetsz szolgálatára másoknak, hogyan segíthetsz másokon, hogy így szolgálj Istennek. Adakozzál a vasárnapi iskola szükségeire.*

5. *Imádkozzál mindennap a vasárnapi iskoláért, hogy Jézust minél több gyermek keresse és találja meg ott.*

Melyiket teszed meg ezek közül még ma?